

REZOLUCJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO (UE) 2022/1835**z dnia 4 maja 2022 r.****zawierająca uwagi stanowiące integralną część decyzji w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia Shift2Rail (obecnie Wspólne Europejskie Przedsięwzięcie Kolejowe) za rok budżetowy 2020**

PARLAMENT EUROPEJSKI,

- uwzględniając swoją decyzję w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia Shift2Rail za rok budżetowy 2020,
 - uwzględniając art. 100 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,
 - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Transportu i Turystyki,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0069/2022),
- A. mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie Shift2Rail (zwane dalej „Wspólnym Przedsięwzięciem”) ustanowiono w czerwcu 2014 r. na okres 10 lat na podstawie rozporządzenia Rady (UE) nr 642/2014 ⁽¹⁾;
- B. mając na uwadze, że jego członkami założycielami są Unia, reprezentowana przez Komisję, i partnerzy z sektora kolejowego (główne zainteresowane strony, w tym producenci urządzeń kolejowych, przedsiębiorstwa kolejowe, podmioty zarządzające infrastrukturą i ośrodki badawcze), przy czym inne podmioty mogą uczestniczyć we Wspólnym Przedsięwzięciu jako członkowie stowarzyszeni; mając na uwadze, że wkłady członków innych niż Unia nie powinny ograniczać się jedynie do pokrycia kosztów administracyjnych i współfinansowania wymaganego do prowadzenia działań w zakresie badań naukowych i innowacji, lecz powinny również polegać na podejmowaniu działań dodatkowych;
- C. mając na uwadze, że główne cele Wspólnego Przedsięwzięcia to udział w tworzeniu jednolitego europejskiego obszaru kolejowego oraz zwiększanie atrakcyjności, konkurencyjności, zrównoważoności i integracji europejskiego systemu kolejowego, między innymi poprzez ułatwianie przejścia z transportu drogowego i lotniczego na transport kolejowy;
- D. mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie funkcjonuje autonomicznie od maja 2016 r.;

Uwagi ogólne

1. odnotowuje na podstawie sprawozdania Trybunału Obrachunkowego (zwanego dalej „Trybunałem”) dotyczącego sprawozdania finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia za rok budżetowy 2020 (zwanego dalej „sprawozdaniem Trybunału”), że roczne sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelnie we wszystkich istotnych aspektach sytuację finansową Wspólnego Przedsięwzięcia na dzień 31 grudnia 2020 r., a także wyniki transakcji, przepływy pieniężne i zmiany w aktywach netto za zakończony w tym dniu rok budżetowy, zgodnie z przepisami finansowymi Wspólnego Przedsięwzięcia i z zasadami rachunkowości przyjętymi przez księgowego Komisji; na podstawie sprawozdania Trybunału zauważa ponadto, że transakcje leżące u podstaw rozliczeń są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach;
2. odnotowuje, że w okresie określonym w rozporządzeniu maksymalny wkład Unii w działania Wspólnego Przedsięwzięcia wynosi 450 000 000 EUR (w tym składki z EFTA), który należy sfinansować z budżetu programu „Horyzont 2020”; zauważa, że wszyscy członkowie Wspólnego Przedsięwzięcia inni niż Unia (zwani dalej „zrzeszeniem branżowym”) są zobowiązani do wniesienia łącznie środków w wysokości co najmniej 470 000 000 EUR, z czego co najmniej 350 000 000 EUR na rzecz działań operacyjnych Wspólnego Przedsięwzięcia i co najmniej 120 000 000 EUR w postaci wkładów niepieniężnych przeznaczonych na działania dodatkowe Wspólnego Przedsięwzięcia;
3. zauważa, że w działaniach Wspólnego Przedsięwzięcia w zakresie badań naukowych i innowacji uczestniczy łącznie ponad 400 podmiotów publicznych i prywatnych reprezentujących sektor kolejowy; zauważa ponadto, że w 2020 r. zwiększyła się współpraca z państwami członkowskimi oraz ze stronami międzynarodowymi, o czym świadczy podpisanie w 2020 r. protokołu ustaleń z Krajem Basków, protokołu z Kanadyjskim Konsorcjum ds. Badań i Innowacji w dziedzinie Transportu Miejskiego (Canadian Urban Transit Research & Innovation Consortium) oraz protokołu ze Stałym Sekretariatem Wspólnoty Transportowej;

⁽¹⁾ Rozporządzenie Rady (UE) nr 642/2014 z dnia 16 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia Wspólnego Przedsięwzięcia Shift2Rail (Dz.U. L 177 z 17.6.2014, s. 9).

Zarządzanie budżetem i finansami

4. zauważa, że ostateczny dostępny budżet na 2020 r. (w tym ponownie zapisane w budżecie niewykorzystane środki z poprzednich lat, dochody przeznaczone na określony cel i środki ponownie przydzielone na następny rok) obejmował środki na zobowiązania w wysokości 89 711 000 EUR oraz środki na płatności w wysokości 80 289 000 EUR; zauważa, że w 2020 r. wskaźniki wykorzystania dostępnych środków na zobowiązania i na płatności wyniosły odpowiednio 94 % i 76 %;
5. zauważa, że dostępny aktywny budżet Wspólnego Przedsięwzięcia w ramach programu „Horyzont 2020” na rok 2020 wyniósł 84 081 000 EUR w środkach na zobowiązania i 75 779 000 EUR w środkach na płatności; zauważa ponadto, że zgodnie ze sprawozdaniem Trybunału na koniec 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie wykorzystało odpowiednio 100 % i 80 % środków na zobowiązania i środków na płatności dostępnych na projekty w ramach programu „Horyzont 2020”; zauważa, że wskaźnik wykonania środków na płatności z tytułu działań operacyjnych zmniejszył się w porównaniu z 2019 r. (88 %) ze względu na fakt, że do końca 2020 r. nie można było podpisać jednej umowy o udzielenie dotacji w ramach zaproszenia do składania wniosków z 2020 r., a powiązane płatności zaliczkowe musiały zostać odpowiednio odroczone;
6. zauważa, że na koniec 2020 r. członkowie prywatni wnieśli zatwierdzone wkłady w łącznej wysokości 131 181 000 EUR, w tym środki pieniężne w łącznej wysokości 9 238 000 EUR i zatwierdzone wkłady niepieniężne o łącznej wartości 121 942 000 EUR, a ponadto wkład niepieniężny na rzecz działań dodatkowych o łącznej wartości 204 806 156 EUR (stan na 31 stycznia 2021 r.), zaś łączna kwota wkładów pieniężnych ze strony Unii wyniosła 297 741 000 EUR (na koniec 2020 r.);
7. zauważa, że wspólne przedsięwzięcia stosują różne procedury obliczania wkładów niepieniężnych, i wzywa do ich harmonizacji;

Wyniki

8. zauważa, że w lipcu 2020 r. Rada Zarządzająca Wspólnego Przedsięwzięcia wybrała do finansowania 19 wniosków zgłoszonych w wyniku zaproszenia do składania wniosków na 2020 r. ogłoszonego w styczniu 2020 r. na podstawie zmienionego rocznego planu prac na 2020 r.; zauważa, że w 2020 r. przyznano 19 dotacji o łącznej wartości około 147 700 000 EUR, a 18 z nich podpisano; zauważa, że na wniosek Konsorcjum, z uwagi na potrzebę reorganizacji przydziałów projektów w ramach pakietów roboczych, podpisanie jednej umowy o udzielenie dotacji przesunięto na 2021 r.; zauważa, że do finansowania wybrano łącznie 242 uczestników, z których 29 % było reprezentowanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) w projektach zgłoszonych w ramach otwartych zaproszeń do składania wniosków, w ramach 19 tematów badań naukowych i innowacji zgłoszonych w wyniku zaproszenia do składania wniosków na 2020 r., a we wnioskach wybranych do finansowania reprezentowani byli uczestnicy z 30 krajów, w tym z 19 państw członkowskich i z 3 krajów stowarzyszonych z programem ramowym „Horyzont 2020”;
9. pochwała środki podjęte przez Wspólne Przedsięwzięcie w celu ograniczenia opóźnień w realizacji projektów w następstwie kryzysu związanego z COVID-19; zauważa, że ze względu na kryzys związany z COVID-19 niektóre płatności przewidziane pierwotnie na rok 2020 staną się wymagalne dopiero w 2021 r.; zauważa w związku z tym, że Wspólne Przedsięwzięcie skorzystało z tytułu 4 w swoim budżecie zgodnie ze swoimi przepisami finansowymi;
10. zauważa, że na koniec 2020 r. w toku były 72 projekty (36 zaproszeń do składania wniosków skierowanych do członków i 36 otwartych zaproszeń): 55 projektów rozdzielono w ramach 5 programów na rzecz innowacji, 9 projektów w ramach działań przekrojowych oraz 8 projektów w ramach programu na rzecz innowacji X;
11. zauważa, że Wspólne Przedsięwzięcie stosuje wspólne kluczowe wskaźniki wydajności (KPI) dla programu „Horyzont 2020” i kwestii przekrojowych, a także kluczowe wskaźniki wydajności specyficzne dla Wspólnego Przedsięwzięcia, takie jak wydajność systemu transportu kolejowego; zauważa, że w 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie kontynuowało prace nad utrzymaniem „Modelu prognozowania oddziaływania Shift2Rail 2030”, zapewniając publikację kolejnej wersji wynikającej z aktualizacji danych wprowadzonych przez poszczególne projekty i demonstratory technologii;
12. wyraża uznanie dla ciągłej sprawozdawczości Wspólnego Przedsięwzięcia od 2018 r. na temat jego wkładu w osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, a w szczególności na temat jego wkładu w zmniejszenie kosztów cyklu życia systemu transportu kolejowego;

13. zauważa, że do końca 2020 r. program Shift2Rail osiągnął kluczowe etapy realizacji, ponieważ prawie wszystkie zasoby Wspólnego Przedsięwzięcia przeznacza się na działania programu Shift2Rail, a co najmniej 60 % programu Shift2Rail zrealizowano w celu osiągnięcia gotowości technologicznej na poziomie 6/7 tj. demonstracji w otoczeniu operacyjnym, czego zakończenie zaplanowano na 2023 r.;
14. zauważa, że całkowita wartość działań przeprowadzonych w 2020 r. szacowana jest na 119,4 mln EUR (z czego 110,3 mln EUR pochodziło od członków innych niż Unia);
15. zauważa, że obecne działania Wspólnego Przedsięwzięcia zmierzają w kierunku możliwości ich zademonstrowania w 2022 r. i 2023 r., a to zapewni odpowiednie stopniowe przenoszenie - wycofywanie i wprowadzanie - między dwoma programami Shift2Rail i jego następcą Wspólnym Europejskim Przedsięwzięciem Kolejowym; zauważa, że demonstratory technologii Wspólnego Przedsięwzięcia są elementami składowymi bardziej systemowej transformacji kolei, ukierunkowanej strategicznie przez Europejski Zielony Ład przedstawiony przez Komisję, program cyfryzacji, a ostatnio przez strategię na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności; zauważa, że wiosną 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie dalej wspierało opracowywanie dokumentu wysokiego szczebla dotyczącego następcy Shift2Rail – Wspólnego Europejskiego Przedsięwzięcia Kolejowego (EU-Rail), oraz że po przedłożeniu pierwszej wersji tego dokumentu w grudniu 2019 r. w pierwszym półroczu 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie kontynuowało koordynację poszczególnych wkładów; zauważa, że w sierpniu 2020 r. Komisja wystosowała do podmiotów zaproszenie dotyczące wyrażenia zainteresowania kandydowaniem na członka założyciela Wspólnego Europejskiego Przedsięwzięcia Kolejowego;
16. zachęca Wspólne Przedsięwzięcie do opracowania, zintegrowania, demonstracji i walidacji innowacyjnych technologii i rozwiązań w celu usunięcia pozostałych przeszkód natury technicznej, które ograniczają możliwości sektora kolejowego w zakresie interoperacyjności, wdrażania produktów i efektywności, oraz do ograniczenia negatywnych efektów zewnętrznych w ścisłej współpracy z zainteresowanymi stronami w całym łańcuchu wartości kolei, w szczególności z MŚP, ośrodkami badawczymi i technologicznymi oraz uniwersytetami;
17. podkreśla potrzebę dalszego rozwijania synergii między nowym partnerstwem a istniejącymi mechanizmami finansowania oraz pełnego wykorzystania możliwości dla projektów finansowanych w ramach programów Unii, takich jak instrument „Łącząc Europę”, europejska agenda cyfrowa, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Fundusz Spójności, a także InvestEU;
18. zauważa, że w rocznym sprawozdaniu z działalności Wspólnego Przedsięwzięcia Shift2Rail za rok 2020 przedstawiono informacje na temat wskaźników monitorowania programu „Horyzont 2020” w zakresie równowagi płci za ten rok i wskazują one na taki sam odsetek kobiet w Radzie Zarządzającej jak w zeszłym roku, tj. 16 %, podczas gdy kobiety stanowiły 33 % przedstawicieli Wspólnego Przedsięwzięcia i 33 % członków Komitetu Naukowego; ubolewa, że odsetek kobiet pozostał niezmienny w porównaniu z rokiem poprzednim, tj. 2019 r.;
19. z zaniepokojeniem odnotowuje wyzwania stojące przed pracownikami w związku z pandemią COVID-19; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Wspólne Przedsięwzięcie przeprowadziło po raz pierwszy ankietę wśród swoich pracowników oraz że opracowano plan działania, który obejmuje ustanowienie programu szkoleń z zakresu dobrostanu, aby zapewnić pracownikom wsparcie w czasie pandemii COVID-19; zwraca się do kierownictwa o zapewnienie odpowiednich struktur wspierających dobrostan psychiczny pracowników;

Personel i zamówienia publiczne

20. zauważa, że w związku z wyjątkowym naborem pracowników kontraktowych zatrudnionych na czas określony w celu zastąpienia pracowników tymczasowych na dzień 31 grudnia 2020 r. obsadzone są 24 stanowiska, w tym 2 oddelegowanych ekspertów krajowych, 5 pracowników zatrudnionych na czas określony i 16 pracowników kontraktowych, zgodnie z planem zatrudnienia; zauważa, że był to pierwszy rok, w którym Wspólne Przedsięwzięcie przeprowadziło ankietę wśród pracowników mającą na celu ocenę zaangażowania pracowników i przesłedzenie stopnia, w jakim określone wcześniej ramy kontroli wewnętrznej Wspólnego Przedsięwzięcia zostały już utrwalone w zachowaniu pracowników;

21. zauważa, że w 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie, w interesie należytego zarządzania finansami i na ile było to możliwe, korzystało z umów o gwarantowanym poziomie usług z odpowiednimi służbami Komisji i agencjami unijnymi (technologie informacyjno-komunikacyjne, szkolenia, listy płac, misje, zwroty kosztów ekspertów, personel tymczasowy itp.) oraz uczestniczyło w międzyinstytucjonalnych umowach ramowych (np. IT, audyt, meble biurowe, ubezpieczenia, usługi kadrowe) poprzez podpisanie protokołów ustaleń, oraz że poza tym Wspólne Przedsięwzięcie kierowało umowami ramowymi między wspólnymi przedsięwzięciami lub uczestniczyło w takich umowach (np. usługi informatyczne i usługi w zakresie ochrony danych), również w celu zwiększenia synergii; zauważa ponadto, że w 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie rozpoczęło pierwsze zaproszenie do składania wniosków o przyznanie nagród w ramach programu „Horyzont 2020”;

Audyt wewnętrzny

22. zauważa, że w 2019 r. służba audytu wewnętrznego przeprowadziła kontrolę procesu przyznawania dotacji oraz że w 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie podjęło działania na podstawie swojego planu działania mające na celu wdrożenie czterech ważnych zaleceń wydanych przez kontrolerów; zauważa ponadto, że w październiku 2020 r. służba audytu wewnętrznego potwierdziła na podstawie dostarczonej dodatkowej dokumentacji, że uznała pierwsze trzy zalecenia za wdrożone oraz że w styczniu 2021 r. uznała wszystkie zalecenia za wdrożone;
23. zauważa ponadto, że w 2020 r. służba audytu wewnętrznego przeprowadziła pogłębioną ocenę ryzyka we Wspólnym Przedsięwzięciu w celu opracowania nowego strategicznego planu audytu wewnętrznego na lata 2021–2023;

Kontrola wewnętrzna

24. na podstawie sprawozdania Trybunału zauważa, że w 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie ustanowiło wiarygodne procedury kontroli *ex ante* oparte na przeglądach dokumentacji finansowej i operacyjnej oraz że Wspólne Przedsięwzięcie wdrożyło ramy kontroli wewnętrznej Komisji, które opierają się na 17 zasadach kontroli wewnętrznej; zauważa ponadto, że Wspólne Przedsięwzięcie opracowało odpowiednie wskaźniki dla wszystkich zasad kontroli wewnętrznej i związane z nimi cechy na potrzeby corocznej samooceny i monitorowania skuteczności działań kontrolnych wymaganych w ramach kontroli wewnętrznej;
25. zauważa, że zgodnie z decyzją Rady Zarządzającej nr 7/2018 w sprawie przyjęcia przepisów dotyczących zapobiegania konfliktom interesów i zarządzania nimi, mających zastosowanie do organów Wspólnego Przedsięwzięcia, istnieje obowiązek publikowania na stronie internetowej Wspólnego Przedsięwzięcia zaktualizowanych życiorysów i oświadczeń o konfliktach interesów członków Rady Zarządzającej; odnotowuje na podstawie sprawozdania Trybunału, że ponieważ tylko kilku członków Rady Zarządzającej należycie przedłożyło informacje, do końca 2020 r. nie można było opublikować żadnej deklaracji o braku konfliktu interesów i opublikowano jedynie połowę życiorysów; odnotowuje na podstawie informacji podanych przez Wspólne Przedsięwzięcie, że kilkakrotnie przypominało ono członkom Rady Zarządzającej o złożeniu brakujących oświadczeń o konflikcie interesów, że w czerwcu 2021 r. nadal brakowało 28 % życiorysów i oświadczeń o konflikcie interesów (12 z 43 aktualnych aktywnych przedstawicieli) oraz że członkom Rady Zarządzającej przedłożono sprawozdanie o statusie i wyjaśniono im, że każdy członek, który nie spełnił wymogów dotyczących oświadczenia o konflikcie interesów i życiorysu, jest *de facto* uznawany za osobę znajdującą się w sytuacji konfliktu interesów, co prowadzi do wykluczenia z procesu decyzyjnego Rady Zarządzającej; wzywa Wspólne Przedsięwzięcie do poinformowania organu udzielającego absolutorium o wszelkich zmianach sytuacji w tym względzie;
26. na podstawie sprawozdania Trybunału zauważa, że Wspólna Służba Audytu Komisji jest odpowiedzialna za kontrolę *ex post* płatności dokonanych przez Wspólne Przedsięwzięcie w ramach programu „Horyzont 2020” oraz że na podstawie wyników kontroli *ex post* dostępnych na koniec 2020 r. zgłosiła ona w odniesieniu do projektów w ramach programu „Horyzont 2020” (rozliczenia i płatności końcowe) reprezentatywny poziom błędów wynoszący 2,9 % oraz poziom błędów resztowego w wysokości 1,99 %; zauważa, że zgodnie z wnioskiem Komisji dotyczącym rozporządzenia w sprawie programu „Horyzont 2020” ostatecznym celem przy zamykaniu programów jest osiągnięcie poziomu błędów resztowego jak najbliższego poziomowi 2 %, już po uwzględnieniu wpływu finansowego wszystkich kontroli, korekt i odzyskanych środków;
27. zauważa, że w 2020 r. Wspólne Przedsięwzięcie oceniło swoje działania w zakresie badań naukowych i innowacji za pośrednictwem trzeciego portalu kontroli i uwzględniło w nim wyniki i sprawozdania przedłożone w kontekście rocznego przeglądu aktywnych projektów koordynowanych przez pozostałych członków oraz że w trakcie tego procesu sprawdzono również, czy zalecenie wydane podczas poprzedniej oceny portalu kontroli zostało prawidłowo wdrożone;

28. zauważa, że Wspólne Przedsięwzięcie nadal wdrażało strategię zwalczania nadużyć finansowych Shift2Rail na lata 2017–2020, która jest dostosowaną do potrzeb strategią w zakresie zwalczania nadużyć finansowych uzupełniającą program „Horyzont 2020” i wykorzystywało w związku z tym pięć wskaźników do sprawozdawczości na temat wyników zapobiegania nadużyciom finansowym i ich wykrywania, oraz że powiązany plan działania dotyczący wdrożenia strategii obejmuje różne etapy cyklu zwalczania nadużyć finansowych (zapobieganie, wykrywanie, dochodzenie i środki naprawcze); zauważa ponadto, że w 2020 r. wiedza na temat nadużyć finansowych i ryzyko wystąpienia nadużyć finansowych zostały uwzględnione w ankiecie przeprowadzonej wśród pracowników po przyjęciu odpowiednio zmienionych ram kontroli wewnętrznej i oceny ryzyka;
 29. zauważa, że w ramach kontroli płatności operacyjnych Trybunał skontrolował wrywkowo płatności w ramach programu „Horyzont 2020” dokonane w 2020 r. na poziomie beneficjentów końcowych, aby potwierdzić poziomy błąd z kontroli *ex post* oraz że w jednym przypadku szczegółowe kontrole wykazały błąd systemowy wynikający z nieprawidłowej metodyki stosowanej do obliczania zadeklarowanych kosztów personelu, a w innym przypadku wykryto niekwantyfikowalne uchybienie systemowe w zakresie kontroli związane z brakiem po stronie beneficjenta procedury zatwierdzania zadeklarowanej liczby godzin przepracowanych przy realizacji projektu; odnotowuje odpowiedź Wspólnego Przedsięwzięcia, że jeśli chodzi o ustalenie dotyczące braku u beneficjenta procedury zatwierdzania zadeklarowanej liczby godzin, co zostało stwierdzone w sprawozdaniu z kontroli *ex post* przeprowadzonym przez Wspólną Służbę Audytu Komisji pod koniec 2020 r., korekty finansowe nie są wymagane oraz że w sprawozdaniu tym stwierdzono, iż system ewidencji czasu pracy beneficjenta jest ogólnie wiarygodny i że beneficjent potwierdził, iż system zatwierdzania ewidencji czasu pracy ulegnie poprawie; wzywa Wspólne Przedsięwzięcie do poinformowania organu udzielającego absolutorium o rozwoju sytuacji w tym względzie.
 30. podkreśla, że w swoim sprawozdaniu rocznym dotyczącym wspólnych przedsięwzięć UE za rok budżetowy 2020 Trybunał stwierdził utrzymujące się błędy systemowe w kosztach personelu zadeklarowanych przez beneficjentów, w szczególności po stronie MŚP i nowych beneficjentów; zauważa, że takie błędy są również regularnie zgłaszane podczas kontroli *ex post* przeprowadzanych przez Wspólną Służbę Audytu i zakontraktowanych przez nią audytorów; zwraca uwagę, że na stronie 39 sprawozdania Trybunał stwierdza, że warunkiem wstępnym przyszłych programów ramowych w zakresie badań naukowych jest uproszczenie zasad programu „Horyzont 2020” w zakresie deklarowania kosztów osobowych i częstsze stosowanie uproszczonych form kosztów, co pozwoli ustabilizować poziom błędów poniżej progu istotności; zachęca Wspólne Przedsięwzięcie do wzmocnienia jego systemów kontroli wewnętrznej, ponieważ MŚP i nowi beneficjenci są bardziej podatni na błędy.
-